

Bunăstarea din Germania ne-o câștigăm împreună, ea având la bază munca de bună calitate a milioane de oameni din țara noastră. Salariul minim permite participarea noastră a tuturor la rezultatele economice obținute.

*Andrea Nahles
Ministru Federal al Muncii și Protecției Sociale*

Salariul minim – instrument pentru asigurarea echității sociale

Petru Sorin Dandea

Secretar General

Confederația Națională Sindicală "Cartel Alfa"

În cadrul societăților moderne, instrumentele care asigură redistribuirea echitabilă a valorii nou create sunt politica fiscală, salariul minim și contractele colective de muncă. Aceste instrumente trebuie utilizate inteligent și trebuie să se spijine reciproc pentru a genera efecte pozitive la nivel macroeconomic.

În privința politicilor fiscale putem spune că acestea nu sprijină ideea unei redistribuiri care să asigure o participare echitabilă a cetățenilor la creșterea economică. Cota unică, care impozitează cu aceeași rată salariul minim dar și profitul unei corporații, încurajează creșterea inegalităților la nivel de societate. Mai mult decât atât, statul a ales să nu impoziteze câștigurile la bursă și de asemenea, a stabilit recent, eliminarea accizei la o serie de produse de lux.

Modificarea legislației muncii în anul 2011 a redus dramatic capacitatea partenerilor sociali de a negocia contracte colective de muncă. Negocierea Contractului Colectiv de Muncă Unic la nivel Național a fost interzisă prin lege. Criteriile de reprezentativitate stabilite de noua legislație, pentru organizațiile patronale și sindicale care doresc să negocieze contracte colective la nivel de sector, nu sunt îndeplinite de nici o federație patronală sau sindicală din România. În aceste condiții contractele colective încheiate la nivel de sector (ramură) au dispărut. În absența contractelor colective la nivel de sector efectele creșterii salariului minim nu se mai propagă în piramida salarială.

În acest context, nu mai putem vorbi de sprijinul reciproc al celor trei tipuri de instrumente care asigură participarea largă a cetățenilor la rezultatele economice.

România a ratificat Convenția Organizației Internaționale Muncii 131 din 1970 (Convenția Salariului Minim) în anul 1975. Elementele care ar trebui luate în calculul valorii salariului minim, conform convenției, sunt nevoile lucrătorilor și ale familiei lor față de nivelul general al salariilor în țară, costul vieții, prestațiile de securitate socială și nivelele de trai ale altor grupuri sociale, pe de o parte, și factorii de ordin economic, inclusiv cerințele dezvoltării economice, productivitatea și interesul care există pentru a realiza și a menține un înalt nivel de folosire a forței de munca, pe de altă parte.

După 1990, politica salariului minim urmărită fără excepție, de toate guvernele care au condus România prin lunga cale a tranziției, s-a concentrat pe utilizarea acestuia ca element de frânare a creșterilor salariale în general. Aceasta deoarece, paradigma aleasă de clasa politică pentru dezvoltarea României, nu s-a bazat pe un proiect de țară ci mai degrabă pe așteptarea investitorilor internaționali care, prin investițiile pe care le-ar fi făcut, ar fi relansat activitatea economică. În aceste condiții, menținerea unor costuri reduse pentru forța de muncă relativ bine calificată, prin controlul creșterilor salariale, pentru menținerea unui nivel de competitivitate ridicat a fost întotdeauna principalul obiectiv al guvernului.

În acest context, salariul minim pe economie nu a avut niciodată un rol de protecție pentru salariații cu un nivel de calificare redus. Până la orizontul anilor 2000, valoarea nominală a salariului minim s-a situat în permanență la un nivel de sub 30% din valoarea salariului mediu brut pe economie. În anul 2000, la presiunea exercitată de organizațiile sindicale, guvernul a acceptat elaborarea de către un grup de experți din mediul academic, aparatul guvernamental și ai partenerilor sociali, a Coșului Minim de Consum care trebuia să fie indicatorul pe baza căruia urmau să se facă indexarea salariului minim și a altor alocații sociale. După doar doi ani în care CMC a fost calculat și publicat trimestrial de către Institutul Național de Statistică, așa cum prevedea ordonanța prin care fusese aprobată structura lui, guvernul a blocat publicarea acestuia modificând actul normativ fără consultarea partenerilor sociali. Sindicatele au pierdut astfel un instrument important pe baza căruia puteau să-și fundamenteze poziția în cadrul consultărilor de la nivel național privind stabilirea valorii salariului minim pe economie.

Deși alte state din regiune, în zorii aderării la Uniunea Europeană, au ales să majoreze semnificativ valoarea salariului minim, ca formă de protecție a forței de muncă locale în fața investitorilor internaționali care urmau să apară în număr semnificativ, România nu a urmat acest exemplu. În vara anului 2003, cu doar câteva luni înainte de aderarea țării la Uniunea Europeană, guvernul maghiar alegea să dubleze valoarea salariului minim pe economie. Opiniile exprimate de specialiștii Fondului Monetar Internațional la acea data susțineau, nici mai mult nici mai puțin, că economia Ungariei va intra în colaps. La mai bine de 13 ani putem spune că experții FMI s-au înșelat. Dar, deasemenea, putem spune că România a făcut o mare greșală în 2006 când a ales o altă abordare a politicilor salariale. Din rațiuni care sprijineau, din nou, ideea

menținerii unui nivel de competitivitate ridicat, dar strict bazat pe o forță de muncă ieftină, guvernul a menținut un nivel scăzut al salariului minim. De aceea, la zece ani de la aderarea la Uniunea Europeană în România există sectoare întregi în care 60 – 70% din totalul forței de muncă este remunerat la nivelul salariului minim care, ca valoare netă reprezintă mai puțin de 250 de euro. Țările din regiune cum ar fi Ungaria, Polonia, Cehia au valori nete mai mult decât duble pentru salariul minim.

Începând cu anul 2012, guvernul, probabil confruntat cu scăderea veniturilor bugetare a încercat să utilizeze pârghia salariului minim pentru a genera efectul de creștere a piramidei salariale. Practic, guvernul a aplicat o dublă indexare anuală a salariului minim, excepție făcând anul 2016 când guvernul tehnocrat a renunțat la această metodă. Deși metoda utilizată de guvern ar fi trebuit să aibă o influență în creșterea salariilor în general, pentru că practic valoarea nominală a salariului minim s-a dublat între 2010 și 2017, singurul efect obținut a fost creșterea semnificativă a numărului de salariați plătiți cu salariul minim, în prezent numărul acestora fiind de peste 1,3 milioane. Acest fenomen a apărut datorită absenței instrumentelor care să preia creșterea salariului minim și să o transfere în zona mediană a piramidei salariale. Sigur, aici vorbim despre contractele colective de muncă încheiate la nivel de sector, care, datorită modificărilor legislației muncii, au dispărut după anul 2011.

Ce ar trebui să facem pentru a scăpa din această capcană a salariului minim? Este clar că atâta vreme cât guvernul nu revine la o politică fiscală progresivă, care să permită o distribuire echitabilă a valorii nou create la nivelul întregii societăți și nu va elimina din legislația muncii barierele care împiedică negocierea contractelor colective de muncă doar prin indexarea salariului minim nu putem realiza o protecție a lucrătorilor și a veniturilor cu care aceștia își susțin familiile. Doar aceste politici pot reface triumphiul instrumentelor care, sprijinindu-se reciproc pot asigura participarea reală a tuturor la creșterea economică.

În privința salariului minim putem spune că mecanismul de indexare a acestuia ar trebui bazat pe un indicator care să asigure un raport optim între valoarea salariului minim și a celui mediu pe economie. Pentru a asigura luarea în calcul a elementelor propuse de Convenția 131 din 1970, la stabilirea valorii salariului minim, Guvernul ar trebui să reintroducă indicatorul Coșului Minim de Consum reevaluat în raport cu valorile de consum și prețurile înregistrate în prezent.